

Københavnske maleres øgenavne

*Indledning af Svend Novrup, navneliste
af Ole Olsen, kommentarer af Emanuel Hansen
og tegninger af Robert Jensen*

Indledning

Der er ikke mange, der i tidens løb har beskæftiget sig med det både interessante og saftige område af det danske sprog, der omhandler skikken at give folk øgenavne.

Da jeg sidst i 60'erne havde fået som opgave at skrive speciale om øgenavneskikken i den del af landet, jeg kender bedst, Kerteminde og omegn, fik jeg den opmuntrende besked om mulige støttende kilder, at jeg kunne undersøge en betænkning fra lige før århundredeskiftet om tilnavneskik, og at der ellers ingen hjælp var at hente.

Den gamle betænkning viste sig ikke at have specielt med øgenavne, men med tilnavne, at gøre. Kommissionen var nedsat, fordi den da gældende navnelov havde medført, at der kun var -sen-navne tilbage som efternavne i Danmark, og for at give mere spillerum ville man legalisere visse former for tilnavne. Men øgenavnene gik man stort set udenom. At de overhovedet eksisterede, opfattede mange meddelere landet over som nærmest vulgært, og det er af kommissionens responsum tydeligt, at den har været meget afhængig af finfølelsen hos den enkelte egn meddeler.

Min egen egn, Kerteminde-egnen, havde allerede da en blomstrende navneskik, specielt med øgenavne, der for en udenforstående kunne virke plumpe eller fornærmende, men som ikke desto mindre var almindeligt accepteret og sågar anvendtes i taltale. Den blotte lyd af dem var dog for stærk for den daværende borgmester, der undlod totalt at indberette derom, men blot forklarede, at blev en person tiltalt med uskyldigheder som 'lollik' eller 'jyde', 'gjaldt det Kamp paa Næverne'!

På min egen egn viste en undersøgelse af øgenavne sig at være et sociologisk og sprogligt speciale. Det kunne påvises, at det sluttede Kerteminde-samfund

bestod af fire temmeligt afgrænsede befolkningsgrupper, der havde hver sin øgenavneskik (!), hver sin dialekt (!), og som nødigt tillod indgiftning mellem grupperne. Det siger sig selv, at denne sidste del er ved at bortfalde.

Undersøgelsen viste, at tværtimod at være en grovhed kunne et øgenavn være en måde at reducere en latent trussel mod en person på. Det gælder f. eks. øgenavne, der har med folks handicap at gøre. For at tage et eksempel fra Ole Olsens øgenavneliste (Nr. 15), Frederik med det kolde Ben:

Frederik havde et stift, måske kunstigt ben, hedder det. Et sådant hører blandt de handicap, der kunne blive taget frem som smædende i en ophidset diskussion med tiltaler som 'Din halte idiot, du forstår da heller ingenting' ell. lign.

Men så tager man mandens handicap og 'legaliserer' det i et øgenavn. Hvis nogen siden skal skælde ham ud, kan det i hvert fald ikke ske med hans handicap, for det er almindeligt brugt i tiltale, accepteret og ikke noget skjult våben længere.

Næh, øgenavnene kan have brod på helt andre områder, som de færreste aner. I Kerteminde viste det sig f. eks., at tillægsordet 'gammel' i nogle befolkningsgrupper kunne være neutralt eller ligefrem positivt, mens det i andre var negativt. Drejede det sig om en fisker, f. eks. 'Gamle Bå's' (= den gamle bådsmand) ell. lign., ja, så betød gamle, at manden var blevet efterfulgt af næste generation, at han evt. var gået på land efter et langt og fortjenstfuldt liv på søen, at han havde gjort, hvad man forventede, og nu kunne koncentrere sig om 'at spadserer' konen om formiddagen og gå på havnen om eftermiddagen og indånde duft af kuttere og fisk. Men drejede det sig om en håndværker, så ville sammenstillingen af 'gamle' og mandens øgenavn indicere, at han var ved at blive usikker på hånden og ikke længere mestrede sit håndværk, og derfor ville 'gammel' i denne befolkningsgruppe være et fornærmende tillægsord.

Det her angivne materiale drejer sig om malere, altså en håndværkergruppe, og muligvis af den nævnte årsag er der så få øgenavne med tilknytning til alder.

Derimod er der, som i alle lag med øgenavne, tilfælde, hvor personer er blevet navngivet af situationer, læs f. eks. om Vækkeuret (Nr. 4). Der er øgenavne efter interesser, Mozart (Nr. 50) f. eks. Der er øgenavne efter den geografiske lokalitet, en mand kommer fra, enten fordi han i almindelig væremåde eller fordi han i sprog stikker af fra det almindelige i det miljø, i hvilket øgenavnene optræder (Nr. 22, 24, 37, 38, 46, 58). Der er desuden øgenavne med farveadjektiver. De har ret fast indhold over hele landet. Røde (Nr. 10) vil f. eks. enten gå på politisk – eller hår-farve. Og så er der navne fremkommet ved lighed med kendte personer, f. eks. Picard (Nr. 9). Endelig er der de almindelige kælenavne, hvor man tager en del af et navn, fordobler en konsonant og som resultat får typen Nuller, Malle (Nr. 55), Nynne ell. lign.

I mange af de nævnte grupper vil man finde eksempler på såvel det hyperbolske som det litotiske. Kaldes en person for 'Kæmpe', kan han således vise sig at være 2 m høj og 1,50 om livet, og han kan vise sig at være en splejs på 1,50 m, men nu i højden!

Men i de lag, hvor øgenavnene flourer, vil man oftest finde, at de anvendes som kælenavne, og kun meget sjældent støde på dem i ondsindet betydning. Pudsigt nok synes det, som om kun øgenavne med tilknytning til penge eller uærlighed er af tvivlsom klang. 'Chr. Femøre' viser sig at være sygeligt nærig, 'Rotten' at have en trist tendens til at snage og sætte ondt mellem folk. Mens betegnelser som 'Orm' eller 'Tudse' i nogle miljøer kan glide ind som et så naturligt led i øgenavnene, at de kan anvendes i tiltale.

De fleste steder i landet, hvor øgenavne anvendes, sker det inden for afgrænsede miljøer, fagligt eller økonomisk. Navnene kan sjældent anvendes over grænsen til dette miljø. F. eks. ville det næppe være klogt af andre end malere at betjene sig af de øgenavne, der er angivet i dette materiale. Eller af en odenseaner at begynde at tiltale kertemindere ved øgenavne ('Vi har jo aller rittig regnet de annere. De var jo et' fiskere!').

Det betyder, at øgenavnens anvendelse som regel er meget kraftigt afgrænset, og kun i enkelte mindre samfund, hvor et flertal har nogenlunde samme økonomiske status, vil man opleve, at øgenavne kendes og anvendes gennem en hel befolkning – som i Kerteminde, hvor de dog også er delvis på retur.

Der kunne givetvis forskes betydeligt grundigere i øgenavne, end det hidtil er gjort. Ud over mit speciale findes en samling på ca. 400 øgenavne ved Københavns Brandvæsen gennem tiden, samt dette materiale fra malerne, hvor man snart vil konstatere, at desværre har tiden ladet oprindelsen til en stribe af de angivne øgenavne gå i glemmebogen, og 'Vov-Vov' har ikke selv givet den.

Jeg vil gerne til slut gøre opmærksom på en ting, der adskiller de to miljøer, inden for hvilke øgenavne efter mine hidtidige erfaringer trives, altså et fagligt, snævert miljø, eller et større af økonomisk ligestilling sammenbundet samfund. I det afgrænsede miljø findes øgenavne til hver enkelt person. Det er tilfældigt, hvordan de opstår. Der er ikke på forhånd noget, der dømmer en mand til at få et øgenavn af en bestemt art.

Men hvor øgenavnet er en del af samfundet, ja, hvor man i mange tilfælde ikke kender en persons døbenavn, men kun hans/hendes øgenavn, dér støder man på begrebet familieøgenavne. Hele familier kan få samme øgenavn ('Jamen, hvordan skulle folk dog vide, at det var os, hvis ikke de fik at vide, at det var hos Ormens?'); således, at indtil en evt. episode indtræffer, der kan døbe en person om, så har man sin fars (families) øgenavn som 'efternavn' i den daglige omtale. Eller man kan i en familie risikere, at man får videreudviklet

øgenavnene, som generationerne skrider frem (f. eks. de tre generationer, der hed Trist – Fortvivlet – Bundfortvivlet). Eller man har hele forløbet med diminutivform som lille (Handerisser = Den lille Hans Risser), almindelig form som voksen (Risser) og 'aftægtsform' til slut (Gamle Risser). Med den mulige afslutning efter nogle generationer, at øgenavnet bliver endeligt taget som døbenavn, og så kender man i det lille samfund endelig nogen ved deres døbenavn. Skønt – så får familien hurtigt et nyt øgenavn!

Ole Olsens liste over øgenavne for malersvende i København, udfærdiget i en periode omkring 1935.

<i>Den grønne</i> (1)	Handskemageren	<i>Lange Hans</i> (18)
<i>Skrigekarl</i> (2)	Kvæleren	Bror snus
<i>Peter Komfur</i> (3)	<i>Picard</i> (9)	Social-Ras
<i>Vækkeuret</i> (4)	<i>Røde Thorvald</i> (10)	<i>Hønen</i> (19)
Bali	Sorte Karl	Sorte-Ras
Favoriten	Sk... Karl	Røde-Ras
Medicinmanden	<i>Malermænd</i> (11)	<i>Jomfru Lund</i> (20)
<i>Den tavse dansker</i> (5)	Mads øje	Nifingeren
Karl streg	<i>Spandekrogen</i> (12)	<i>Riv-ihjel-drengen</i> (21)
Peter tordenskrald	Bananen	<i>Hans rumænier</i> (22)
Den uldne	Anders and	<i>Linealen</i> (23)
Nils dragon	<i>Hurtigkarl</i> (13)	<i>Spanioleren</i> (24)
Søren skrald	Kristian and	<i>Christian snak</i> (25)
Klavs hest	Den grå	Niels føl
Føllet	<i>Vimmerhale</i> (14)	Russer-Ejnar
Den trætte Teodor	Løgnejacob	Miraklet
Edder og forgift	Grædejacob	Povl knægt
Brystdråben	Tykke Søren	Krølle Frederik
<i>Flad hest og vogn</i> (6)	Per Jørgen	København-Povl
Korporalen	<i>Frederik m. det kolde</i>	Den store kvæler
Søren tand	<i>ben</i> (15)	To tommer over rank:
<i>Silkesliberen</i> (7)	<i>Kontantis</i> (16)	Linealen (23)
This	C. C.	Skovshoved-Søren
Den stille	<i>Bivognen</i> (17)	Frederiksberg-Søren
<i>Arme og ben</i> (8)	Kuglen	Tyren

Tyrekalven	<i>Hornfisken</i> (36)	Ole opfinder
Rundkøreren	Sorte Ejnar	Sydsvenskeren
Operasangeren	<i>Esbjerg Olsen</i> (muligvis:	»Stoffer«
Hankatten	King Edward) (37)	Varde
Fede Frederik	Høstakken	<i>Brødrene Esbjerg</i> (46)
Suppevisken	Degnen fra Søborg	Lillebror
Søren englænder	Spilme Mørck	<i>Lange Peter</i> (47)
Svenskeren	Baley	<i>Karl Redningsmand</i> (48)
<i>Grev Horn</i> (26)	<i>Bornholmeren</i> (38)	<i>Bugtaleren</i> (: Søren
<i>Den drapfarvede</i> (27)	Mik	Fodslav) (49)
Den blommefarvede	Tordenskjold	<i>Mozart</i> (50)
<i>Hudlappen</i> (28)	Bavkanten	Knolden
<i>Mussolini</i> (29)	Snasper	Gummimanden
Baronen	Bønnestagen	Den skriftkloge
<i>Foxterrieren</i> (30)	Den kongelige	Fugleburet
Skipper-Ole	<i>O'Lady</i> (Oletti) (39)	Det levende lig
Lille Åge	Grethe	Roskilde skræk
Linie syv	Sfine letlår	Faksemaleren
Hofjægermesteren	Hertugen af Nørrebro	Gorillaen
<i>Jumbo</i> (31)	(muligvis = A. K.)	<i>Den misfornøjede</i> (51)
Dutten	Karl tud	Snedkeren
<i>Paryk-Hansen</i> (32)	Brille Svend	Professor Fogh
<i>Baby</i> (33)	Skæve Svend	Kalundborg-Petersen
Karl Middelfart	Rødby Jørgen	Søde Carl
Klarise	Dyrlægen	Pomadedrengen
Hans Karise	Den krøllede maler	<i>Indianeren</i> (52)
<i>Sylvanen</i> (34)	Lassemand	Pudsekluden
Bamsen	Frøken black	Den blåfrosne
Ole mangepenge	Skraldespanden	Krølle-Frederik
Peter olden	A. K.	<i>Marmorkongen</i> (53)
Den hvide dame	Dukkelise	Hvidtekongen
Onkel Hans	Else	Amerikaner-Jensen
Onkel Henry	<i>Jeppe</i> (40)	Korøgteren
<i>Støvsugereren</i> (35)	Jes	Schojken
Stump	Skrive-Kristian	Guldtanden
Myren	<i>Spædekalven</i> (41)	<i>Høgild-Jakob</i> (54)
Røde hinge	<i>King Edward</i> (42)	<i>Malle</i> (55)
Tyrefod	<i>Peter Dup</i> (43)	Australnegeren
Sprut Valde	Gamle Volle	<i>Frelsermanden</i> (56)
Grydeben	<i>Karl Boulevard</i> (44)	<i>Balladeungen</i> (57)
Den fæle	<i>Paragraffen</i> (45)	Jern-Henrik

Arhoff	Knold	Muffe
Svinemads	Fejebakken	Neglen
Flødebollen	Støvkosten	Baronen
Argentineren	Badekarret	Kammerherren
<i>Grønlænderen</i> (58)	Dragepeter	Kammerjunkeren
Søren fodslag (: Bug- taleren?)	Bonde-Poul	Balladen (se nr. 57)
Piraten	Magnus-fup	Preusseren
Smukke-Povl	Den farvede torsk	Hvalrossen
Haremsdirektøren	Knurrekarl	Laus
Holmsgade-Jacob	Galoppen	Ruhuggeren
<i>De tre malere</i> (59)	<i>Nalle</i> (63)	Sjuppen
Nørrebros malertrio	Krølmadrassen	Landsbyprokuratøren
Sergenten	Oletti (O'Lady) (39)	Grammofonpladen
Nærings Sorgen	Hestetyven	Grammofonstiften
Helsingborg-Larsen	Frøken	Barnemorderen
Stokkelars	Murillo	Lange-ok
<i>Dynamitten</i> (60)	Vestindien-Andersen	Kalundborgjyden
<i>Anarkistungen</i> (61)	Bandepeter	Korporal-immerfuld
Hareskåret	Proppen	Korporalen
Skovser-Jens	Badutten	Topsgasten
<i>Hvilstrup</i> (62)	Smaskbøtten	Hængemås
Bedstefar	Barnekongen	Positivspilleren
Sparteljongløren	Den blege dranker	<i>Vov-Vov</i> (64)
Den søvnige	Lille-far	Nina og Frederik
Hårfager	Mester Søren	Den gamle Ole
Birthe	Bedstemor	Foden
	Linie 2	Super Six

Kommentarer

1. *Den Grønne* og den senere nævnte »grønne dreng« må være den samme. En kollega har engang malet et portræt af ham, hvorpå han bærer en grøn hat. En sådan hovedbeklædning kan muligvis have givet ham navnet.

2 og 3. *Skrigekarl* og *Peter Komfur* var som et par siamesiske tvillinger, havde altid job sammen, de var dygtige malere og gik sjældent ledige. Karl havde en skrigende, pibende stemme, som han brugte meget, man kunne altid høre, når Skrigekarl var i omegnen. Hvor Komfurnavnet stammer fra, ved jeg desværre ikke. De var et par herlige fyre, der, når de endnu *ikke* havde fået for mange



øller, kunne fortælle de kosteligste historier om deres fælles meriter. De var afgjort intelligente gutter. Skrigekarl var af sin kone og voksne datter udelukket fra at komme i hjemmet, men en dag kom han, »halvgående«, op på mit kontor, lidt op på formiddagen. Han havde hentet akkordoverskud hos mesteren, lidt over tohundrede kroner, og hans kone havde fødselsdag. Nu skulle han ud og købe et gulvtæppe, som skulle sendes til hende, og indeni skulle ligge en seddel, hvorpå der skulle stå: »fra far«, ikke andet skulle der stå, bare »fra fa-ar«. Hened aften kom Karl igen, nu var han »helgående«, og han måtte låne ti kroner,

for han havde brugt alle pengene på værtshus. Karl fik tieren, ligemeget hvor fuld Karl var, huskede han altid lånte penge og kom troligt og betalte dem tilbage. Sandfærdig anekdote om Skrigekarl: Han arbejder i skoleferien på en kommuneskole i København. Står på et »stillads« og hvidter loft i den lange gang, da der bliver sagt »drikketid«. Karl anbringer sin hvidtekost på kanten af spanen og går med kollegaerne ind i et klasseværelse, hvor de indtager eftermiddagsbajeren. Da Karl og hans makker kommer på stilladset igen, kan Karl ikke finde sin hvidtekost. I det samme kommer en »deputation« af velklædte damer og herrer forbi. Karl stikker sit hoved ned mod en jaketklædt herre og hylér med sin skingre røst: »Er det dig der har taget min hvidtekost?« Skolens inspektør springer forfærdet til og siger til den formastelige maler: »Er De klar over, at den herre er skoledirektøren?«, hvortil Karl med samme skingre røst replicerer: »Nå – ja – men derfor kan han vel godt have kolonihave.«

4. *Vækkeuret* gjorde sig bemærket som socialdemokratisk agitator, meget ivrig. Han var noget enfoldig, og medens han en periode arbejdede på Holmen, kneb det for ham at møde til tiden om morgenen. Kollegaerne anbefalede ham at anskaffe sig et vækkeur, og et vittigt hoved bemærkede, at det kunne han da få udleveret i depotet, hvor de fik værktøj og materialer. Det enfoldige menneske gik på den og gik ned i depotet og forlangte et vækkeur. Han blev helt til grin på Holmen og måtte siden trækkes med øgenavnet.

5. *Den tavse dansker* og *Den stille* er den samme. Han var i Zürich i nogle år og var fremtrædende i naverlivet. Schweizerne havde givet ham navnet, ironisk ment, fordi han var meget talende, og vi danske kaldte ham så Den stille. Vi fejrede en jubilæumsfest i »Hulén«, sådan kaldtes navernes tilholdssteder i alle byer, og i den anledning havde værten stillet et anker øl til vor rådighed. Vi var vel ca. tredive stykker, og da fadet var tømt, skulle vi så ud og gøre byen usikker. Det foregik i gåsegang, og Den stille førte an som Rolf Krake og hans kæmper. Alt hvad Den stille fandt på, skulle vi andre gøre ligeså. Med sin hat hængende på sin spadserestok førte han an som en tambourmajor, jeg husker ikke alt, men da vi nåede et af byens torve, hvor der altid fandtes en »Brunne«, et springvand som vort Dragespringvand eller det på Gammeltorv, dér måtte vi så marchere rundt på stenrampen, flere faldt i vandet, men Den stille var vant til turen og sluttede af med en dukkert i det kolde vand, og det havde vi vist ingen skade af. Men så gik turen videre, og vi endte i en gade hvor byens politistation lå. Der måtte vi alle stå på rad i rendestenen og pisse. Det var der nu ikke sket noget ved, for den gang havde man i Zürich lov til at foretage denne handling på åben gade efter kl. 11 aften. Men Den stille var ude på det helt store, Han lod sin stok løbe ned ad vinduesskoddernes jalousier, indtil en tre-fire store betjente kom ud og snuppede en fem-seks stykker af os indenfor. Heldigvis havde vi navernes stedlige formand med, han hed Larsen og var

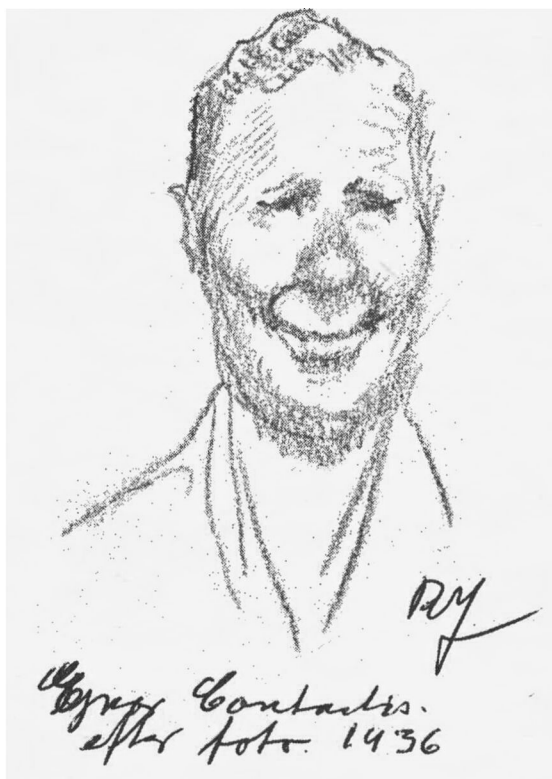
gift og bosat i Zürich og var »ved muffen«, så han deponerede en halvtreds-franc-seddel. Så fik vi lov at gå efter at have opgivet navn og adresse, og siden blev vi opkrævet hver fem franc i bøde.

6. *Flad hest og vogn.* Han boede i eget hus i Tømmerup på Amager. Der var stald og vognskur, og han havde en lille flad vogn og en lille hest. Han arbejdede en tid på noget nybyggeri i det sydlige København ved Amager Fæled, og så kørte han med den flade til og fra arbejde, og hesten lod han gå og græsse på fælleden.

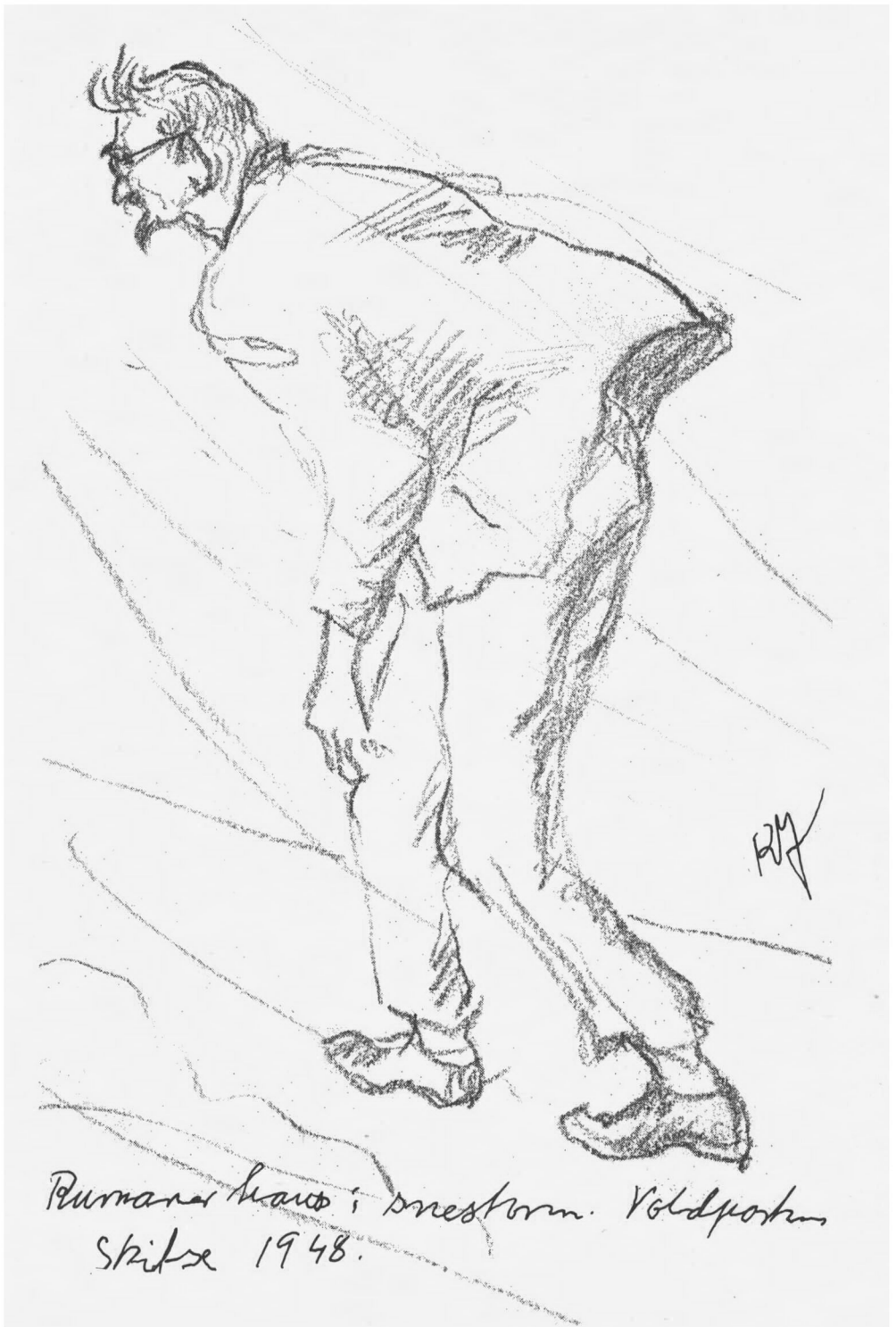
7. *Silkesliberen* ved jeg ikke noget om, men silkeslibning, som vel næppe udføres nogen steder i dag, bestod af slibning på en flot lakeret flade, møbler, skilte o. l. Fladen holdtes våd med alm. koldt vand, og man sleb med et fint slibepulver og et stykke filt. Derved opnåedes en meget smuk silkeagtig mathed.

8. *Arme og Ben*, også kaldet *Afsted* – *Afsted*, var en lang ranglet figur, der altid bevægede sig med lange skridt og med store svingninger med de lange knoklede arme.

9. *Picard* havde en slående ansigtslighed med en i sin tid fremtrædende fransk politiker, som ofte var afbildet i danske aviser.



10. *Røde Thorvald*, den endnu kendte populære Thorvald, har været nydeligt rødhåret, men er nu nærmest hvid. At han også politisk er i hvert fald blegrød har sikkert ikke været medvirkende til øgenavnet.
11. *Malermanden* var et virkelig vittigt hoved, som altid, når han skulle ind hos beboere og udføre malerarbejde, præsenterede sig som Malermanden. Han kunne underholde en hel sporvogn, så folk lå flade af grin og glemte at komme af, hvor de skulle. Når han var arbejdsløs, underholdt han kollegaerne i salen i Stengade blandt andet ved at spille på radiatoren og synge til, det kunne han få fantastisk meget ud af.
12. *Spandekrogen*. En spandekrog er et S-formet stykke jerntråd, som bruges, når man arbejder fra en stige, der ikke er forsynet med faste kroge til at hænge malerbøtten eller spanden på. Jeg husker Spandekrogen som en ret høj, lidt foroverbøjet skikkelse, som måske kunne minde lidt om en spandekrog, men tør ikke sige, om det var årsag til øgenavnet.
13. *Hurtigkarl* var specialist i nybygningsarbejde og havde rationaliseret sine bevægelser under arbejdet i en sådan grad, at han ikke gjorde een overflødig bevægelse og således var i stand til at stryge f. eks. en dør med karm på den halve tid af, hvad en ellers hurtig akkordmaler kunne.
14. *Vimmerhale* blev almindeligvis kun kaldt *Vimmer*.
15. *Frederik m. det kolde ben* havde et stift ben, muligvis kunstigt, deraf navnet.
16. *Kontantis*, E. P., var trofast medlem af Malersvendenes Sangforening, som havde deres ugentlige sangaftener i Apotekerkroen i Korsgade. Når det var slut med sangen, trængte man til en forfugtning, som blev indtaget ved det runde bord i cafeen under sanglokalet. Med penge var det sommetider småt, men værten var flink til at give kredit. E. P. var som regel »ved muffen«, og en aften sagde han til værten: »Nu gi'r jeg en omgang, men ikke noget med kredit – det bli'r kontantis her.« Siden bar han navnet.
17. *Bivognen*, en lille trind fyr, som arbejdede på et af de store værksteder, og som altid gik i spænd med en ret velvoksen kollega, som jeg ikke husker noget om.
18. *Lange Hans*, måske den samme som 22. *Hans Rumænien*. Var lang og tynd og havde været bosiddende i Rumænien i mellemkrigsårene.
19. *Hønen*, A. P., hørte dårligt og lagde derfor hovedet lidt på skrå, mens han lukkede det ene øje.
20. *Jomfru Lund*, en i sit ydre ret ubetydelig ungkarl, udpræget jomfrunatisk, men meget stilfærdig og sympatisk og afholdt kollega.
21. *Riv-ihjel-drengen* hed Richard. Husker ham fra vi var lærlinge på malerskolen. Var egentlig ret fredsommelig, men gjorde sig allerede den gang bemærket med sin impulsive væremåde og overdrevne mishagsytringer mod små fortrædeligheder.



Burmaner Mann; Dnestrom. Veldporten
Skizze 1948.

22. *Hans Rumænier*, nævnt under 18.

23. *Linealen*, også kaldet 2 tommer over rank (meget ret i ryggen).

24. *Spanioleren* havde udpræget sydlandsk ansigtstype og var muligvis af spansk herkomst.

25. *Chr. Snak*, en lidt original personlighed. Gik meget arbejdsløs og drak en del øller, og så sludrede han fanden et øre af.

26. *Grev Horn*, en høj herre med aristokratiske ansigtstræk, behersket af en kolossal stor krum næse.



27. *Den drapfarvede* var en af fagets dygtigste årespecialister. De store trappeopgange i kvarteret omkring Grønttorvet og Gammelholm-kvarteret m. fl. har han marmoreret så naturtro, at mange antog, at væggene virkelig var beklædt med marmor. En del år først i vort århundrede fungerede han som lærer på Det Tekniske Selskabs Skole's Malerskole, således da jeg blev udlært i 1912. Jeg husker ikke, hvad hans virkelige navn var og heller ikke, hvorfra drapnavnet stammer, men man kan forestille sig, at han sædvanligvis har forlangt, at væggene han skulle marmorere, blev strøget ind i en lys drapfarve.
28. *Hudlappen og Pudsekluden* er identiske. En del år tilbage var oliefarve det mest anvendte materiale i vort fag, og hvis denne stod utildækket i bøtten nogle dage, dannede der sig et hudlag over den. Huden måtte naturligvis forsigtigt fjernes, førend man kunne bruge farven igen. I et givet tilfælde har Hansen ikke taget denne forholdsregel, men bare rørt op i bøtten og smurt los med det resultat, at der i den malede flade har siddet en del hudlapper, og det har ikke været noget skønt skue.
29. *Mussolini* var simpelthen en stor mand, som i udseende havde meget tilfælles med den tids italienske diktator.
30. *Foxterrieren* har fået sit navn, fordi han taler ligesom i små bjæf.
31. *Jumbo*, et stort klodset menneske, som det lå lige til at sammenligne med elefanten Jumbo i Zoo.
32. *Paryk-Hansen* var bare en lille skikkelig maler, som en sygdom havde berøvet hvert et hovedhår. Han bar derfor paryk, som undertiden faldt af, når han stod bøjet over bøtterne.
33. *Baby*, et meget stort klodset menneske, godt i stand, virkede svagtbegavet og naiv, men var tilstrækkelig dristig til at gå på talerstolen og hælde skraldebøtter ud over sine politiske modstandere.
34. *Sylvanen* er ikke noget øgenavn, men var kollegaens familienavn.
35. *Støvsugeren* – ja, hvad var hans borgerlige navn? Han havde været fagforeningsformand i en af Limfjordsbyerne, Thisted eller Lemvig, vistnok sidstnævnte, kom hertil efter krigen og blev storformand ved Socialt Boligbyggeri, hvor den daværende mester, som var broder til en fiskeriminister, var fra samme egn og førte Støvsugeren med sig. Hvad der lå bag dette øgenavn, ved jeg imidlertid ikke.
36. *Hornfisken*, H. P., brugte altid overall med smæk for brystet. Efter at have malet udvendige vinduer med en grøn farve i ca. 14 dage var der kommet en masse grønne striber på tværs af smækken.
37. *Esbjerg Olsen* må være E. O., som sidst i trediverne, efter at have gjort sig umulig i Esbjerg, tog til København, efter stedlige kollegaers udsagn »for at blive til noget«.
38. *Bornholmeren* var simpelthen fra Bornholm, og så var han en tid fremtrædende medlem af den socialdemokratiske klub.

39. *O'Lady* kaldet *Oletti*. *O'Lady* var hans »kunstnernavn«, hævdede han. Han havde nemlig været artist – på Bakken. Klædt som kvinde lå han i en seng, og når »spillere« med en bold ramte en skive, vippede sengen, og *Oletti* faldt ud på gulvet, og så fik spilleren en præmie. Det har vel været i trediverne. Senere havde vi ham i arbejdsløskontrollen, så snart der var ledige, og dem var der en del af i de år. De fik lov at opholde sig et par timer i salen, og der blev som regel drukket nogle øller, som blev købt hos cigarhandleren i en af de små fløje ud mod Stengade. *Oletti* tog sig af de tomme flasker og hældte sjetterne sammen, så der blev en bajer eller to ud af det, og når han så lagde flaskerne i en kasse og afleverede til cigarhandleren, vankede der altid en til, og sådan redede *Oletti* dagen.

40. *Jeppe*, af navnet *Jeppesen*.

41. *Spædekølven*, en lille emsig malerformand på Holmen. Hvorfra øgenavnet stammer, ved jeg ikke, men måske har han i starten hængt i halen på en voksen »ko«.

42. *King Edward*, formodentlig samme som nr. 37.

43. *Peter Dup*, kendt fra et af de større værksteder. Stor mand med en kraftig, lodret opstående hårvækst, der nok kunne lede tanken hen på en duppekost (et tidligere meget anvendt stykke værktøj, der især anvendtes til dupning af olie-malede vægge, hvorved penselstrøgene bortelimineredes.

44. *Karl Boulevard*, gammel agtværdig kollega, som havde en fribolig i Malernes Understøttelsesfond's daværende ejendom i Slotsgade. Da vi dengang startede de nu så populære, årlige sammenkomster for fagets pensionister, de afholdtes hos Peder Lieb i Dyrehaven, lod vi de gamle selv sørge for underholdningen, og *Karl Boulevard*, han hed vistnok Petersen, viste sig trods sine nogle og firs år at være et stort talent. Uden manuskript og godt hørligt uden højttaler proklamerede han flere grundkomiske fortællinger, og latteren rungede i mere end et kvarter, tror jeg. Hvad der lå bag Boulevardnavnet, husker jeg ikke, men det foresvæver mig, at der var en af hans historier, der foregik på en boulevard.

45. *Paragraffen* var decideret oppositionsmand, som optrådte meget på foreningens møder og idelig henviste til paragraffer i forbundsloven, socialloven etc.

46. *Brødrene Esbjerg* må formodentlig være E. O., omtalt som nr. 37, og fhv. hovedkasserer H. N. De gjorde turen fra Esbjerg til København sammen med det fælles mål, at ville være noget, og det blev de altså.

47. *Lange Peter* var bare lang og hed Petersen, en lidt bedrøvelig fremtoning, men dog ret selskabeligt anlagt og spillede forbløffende godt billard. Vi var engang makkere i et firemandsspil og blev dødeligt uvenner, fordi jeg lavede lige så mange »tossedek«, som han lavede gode.

48. *Karl Redningsmand*. *Redningskarl* kaldtes han. Det forlød, at han engang vovede sig ud på isen på Peblingesøen og reddede en vildand, der var kommet



Karise Hans. af. Skitse 1941.

i klemme derude. I mange år var han foreningens fanebærer og mødte op med fanen ved afdøde kollegaers begravelser, når de pårørende ønskede det, ligesom han deltog med fanen ved demonstrationer og lignende lejligheder.

49. *Bugtaleren* hed Sørensen og kaldtes også *Søren Fodslav*, men hvad dette alluderer til, ved jeg ikke. Han var eminent bugtaler, og det gav anledning til mange morsomme episoder på arbejdspladserne, hvor han kom. Vi var sammen på Dagmarhus, da det blev bygget i 1940. Det må have været i april, nogle dage før nazityskerne besatte Danmark og indrettede deres hovedkvarter på den endnu ikke helt færdige bygning. Der var dog allerede flyttet et firma ind på en af de øverste etager, og der var ansat en lille emsig piccolo-elevatorfører. Søren og jeg gik i forhallen og arbejdede, og gutten, der ikke havde meget at gøre med elevatoren, prøvede på at spille inspektør og ville give os ordrer. Det slap han naturligvis ikke så godt fra, og Søren spillede ham et puds ved at lade sin mave råbe: »Piccolo, kom lige herop, piccolo!« Stemmen kunne kun komme oppe fra trappen, og fyren råbte pligtskyldigt javel og stæsedede op ad trappen. Han kom snart ned igen og så lidt desorienteret ud, men så lød stemmen igen deroppefra, og gutten råbte igen javel og styrtede op ad trappen. Da han kom ned igen, grinte vi ham ud, og Søren lod sin mave sige: »Der blev du godt til grin.« Så gik der et lys op for ham, men han undrede sig såre og omgikkes os siden med stor respekt.

50. *Mozart*. Hans egentlige navn erindrings jeg ikke, men han var meget dygtig violinspiller, og hvad han ikke vidste om musik har sikkert ikke været værd at vide. Omkring 1950 forsøgte han at danne et malersvendeorkester. Det lykkedes faktisk at få samlet ca. tyve musicerende kollegaer, og de fik stillet salen i vort hus i Stengade til rådighed en aften ugentlig. Det gik godt i nogle uger, men efterhånden faldt de fra, og efter nogle få måneder måtte Mozart give op.

51. *Den misfornøjede*, ja der er egentlig ikke mere at sige om ham, end at han bar dette øgenavn med rette, i alle livets forhold.

52. *Indianeren* kaldtes sikkert sådan på grund af sin ansigtstype, der meget udpræget mindede om en indianer.

53. *Marmorkongen*. For en fyrretyve år siden og før den tid havde vi i København og de andre storbyer dygtige kendte årespecialister, jeg har omtalt »Den drapfarvede«, som jeg kendte godt både fra malerskolen og fra flere arbejdspladser, men jeg har aldrig hørt ham blive kaldt Marmorkongen, så det må sikkert være en af de andre. Jeg husker en anden, meget dygtig og meget anvendt marmorspecialist, det er muligt, det var ham.

54. *Høgild-Jakob*. Der er en malermester H., og jeg vil regne med, at J. har arbejdet for denne en periode og derefter har fået tilnavnet.

55. *Malle* er jo almindeligt kælenavn for Emanuel, og vi har været flere af det navn, så det er muligt, at det er en anden, der har stået model på listen. Blandt mine kollegaer er jeg, så vidt jeg ved, altid kaldt Emanuel. Under nazibesættel-

sen i fyrrerne sad jeg indespærret, dels i Vestre Fængsel, dels i Horserød-Lejren, sammen med ca. hundrede kommunister, og der blev jeg kaldt for *Malle*.

56. *Frelsermanden* må vel være G., der kom fra Lolland, hvor han havde været soldat i Frelsens Hær. Socialdemokratiet fandt ud af, at de kunne bruge ham i København og fik ham på et talerkursus, hvorefter han så besteg talerstolen på Enghavevej.

57. *Balladeungen* var søn af en kendt jovial nybygningsmaler, som elskede lystigt lag og derfor kaldtes Balladen. Balladeungen fulgte i faderens fodspor.

58. *Grønlænderen* var bare grønslænder.

59. *De tre Malere* var en kunstnergruppe, som allerede som læredrenge midt i trediverne optrådte med sang og sketch. De tre har underholdt ved mange festlige lejligheder indenfor faget hele landet over, men også udenfor faget, de var meget populære.

60–61. *Dynamitten* og *Anarkistungen* var kendte skikkelser indenfor nybygningsbranchen, da jeg var ganske ung, men hvad der ligger bag ved navnene, ved jeg ikke.

62. *Hvilstrup* ved jeg ikke noget om, men navnet Hvilstrup stammer fra en populær dagblads-søndagsserie, en parodi på manden i kolonihaven, der helst overlod alt kropsligt arbejde til andre, idet han anså det som sin hovedopgave at hvile sig.

63. *Nalle*, så vidt jeg husker en omskrivning af hans fornavn, som jeg dog har glemt.

64. *Vov-Vov* eller *Dobbelt Ole* hed Ole Olsen, *Vov-Vov*'et alluderer nok til hans særprægede, stødvise stemmeføring, og det er ham, der sidst i trediverne lavede listen med de ca. 240 malerøgenavne, hvori han besynderligt nok har udeladt sine egne to. Kun disse 64 er jeg i stand til at gøre bemærkninger om. En del flere har jeg nok hørt, men ved intet om dem, og ca. halvdelen er helt fremmede for mig. De stammer enten fra en fjern fortid eller har kun været kendt inden for en snæver kreds.

Summary

The Nicknames of Copenhagen Journeyman Painters

In the 1930's, Ole Olsen, painter, made a collection of a big number of nicknames used by Copenhagen painters on their fellow painters. These names are published in this article which is annotated by Emanuel Hansen, earlier foreman of the painter's trade union, who is able to explain the background of a great deal of the names and tell about some of their bearers.

The article is introduced by Svend Novrup whose investigation of the nicknames in a Danish country town forms part of his university degree in Danish. Among other things Novrup tells about the origin of the nicknames and their daily use and he describes how the nicknames in certain cases have become Christian names.